

PROF. DR HAB. ALEKSANDER PANASIUK

Uniwersytet Jagielloński
Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej
Instytut Przedsiębiorczości
Zakład Przedsiębiorczości w Turystyce
email: aleksander.panasiuk@uj.edu.pl

DR MARTA SIDORKIEWICZ

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług
Katedra Zarządzania Turystyką
email: marta.sidorkiewicz@wzieu.pl

ANALIZA SWOT WYKORZYSTANIA FUNDUSZY EUROPEJSKICH W REGIONALNEJ GOSPODARCE TURYSTYCZNEJ W LATACH 2007–2013

Słowa kluczowe: gospodarka turystyczna, analiza SWOT, fundusze europejskie

Abstrakt. Opracowanie stanowi próbę oceny stanu wykorzystania funduszy europejskich na gospodarkę turystyczną w Polsce, w perspektywie finansowej na lata 2007–2013. Zaprezentowano ogólne miejsce gospodarki turystycznej w regionalnych programach operacyjnych. Obszarem badań szczegółowych były gminy województwa zachodniopomorskiego. Celem opracowania jest przeprowadzenie analizy SWOT wykorzystania środków Unii Europejskiej w regionalnej gospodarce turystycznej na podstawie prowadzonych szczegółowych badań dotyczących perspektywy finansowej w latach 2007–2013. Z prowadzonych badań wynika, że środki UE na projekty turystyczne w analizowanych gminach nie decydują bezpośrednio o stanie funkcjonowania gospodarki turystycznej, wpływając generalnie na rozwój regionalny i poziom życia mieszkańców. Relacja pomiędzy stanem wykorzystania środków UE a rozwojem gospodarki turystycznej jest wynikiem także wielu innych czynników, które dla poszczególnych gmin należy analizować indywidualnie. Problemem ten można zaobserwować poprzez ocenę elementów zidentyfikowanych w przeprowadzonej analizie SWOT. Podjęte rozważania i wnioski z nich wynikające są podstawą do podjęcia dalszych badań w zakresie perspektywy finansowej na lata 2014–2020 i miejsca gospodarki turystycznej w finansowaniu unijnym na poziomie jednostek samorządu terytorialnego.

SWOT Analysis of Use of European Funds in the Regional Tourism Economy in the Years 2007–2013

Keywords: tourism economy, SWOT analysis, European funds

Abstract. The study is an attempt to assess the use of European funds in Poland for the tourism economy in the financial perspective for 2007–2013. The general place of the tourism

economy in regional operational programs has been presented. The area of research was the communes of Zachodniopomorskie Voivodeship. The aim of the study was SWOT analysis of the use of European Union funds in the regional tourism economy in relation to the financial perspective in 2007–2013. The research shows that the EU funds for the project analyzed in tourist communities don't directly decide on the state of operation of the tourism economy, but generally influence on regional development and living standards. The relationship between the state of use of EU funds and the development of the tourism economy is also the result of many other factors that should be analyzed individually for individual communes. This problem can be observed by assessing the elements identified in the SWOT analysis. Considerations and conclusions of research are the basis for further research in the area of the financial perspective for 2014–2020 and the place of the tourist economy in the EU funding at the level of local government units.

Wprowadzenie

Dzięki rozwojowi turystyki możliwa jest realizacja celów w szerszym kontekście polityki społeczno-gospodarczej. Relacja pomiędzy turystyką a całą gospodarką jest dwustronna. Rozwój innych gałęzi i branż gospodarki, m.in. transportu, handlu, gospodarki komunalnej, wpływa pozytywnie na stan rozwoju gospodarki turystycznej. Z kolei gospodarka turystyczna przyczynia się do realizacji celów makroekonomicznych, związanych zwłaszcza z jej udziałem w tworzeniu produktu krajowego brutto, aktywizacji rynku pracy, uzyskiwania efektów ekonomicznych w obszarach turystycznych oraz wzrostu poziomu życia mieszkańców.

W perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2007–2013, turystyka zajmowała istotne miejsce, w porównaniu z pozostałymi elementami gospodarki. Za pośrednictwem funduszy europejskich, a w praktyce przede wszystkim poprzez regionalne programy operacyjne, osiągnięto istotny rozwój gospodarki turystycznej, zwłaszcza na poziomie lokalnym (w gminach o rozwiniętej funkcji turystycznej) i regionalnym, w znaczącej części województw (Panasiuk, 2015, s. 122–132).

Niniejsze rozważania zostały oparte na analizach prowadzonych w odniesieniu do tzw. projektów turystycznych realizowanych w ujęciu regionalnym, ze szczególnym uwzględnieniem regionu zachodniopomorskiego i gmin tego województwa. Celem opracowania jest przeprowadzenie analizy SWOT wykorzystania środków Unii Europejskiej w regionalnej gospodarce turystycznej, na podstawie szczegółowych badań dotyczących perspektywy finansowej w latach 2007–2013 (Panasiuk, 2014). W pracy wykorzystano następujące metody badawcze: krytycznej analizy literatury przedmiotu, analizy i syntezy oraz heurystyczne. Dobór regionu do przeprowadzonych badań przyjmuje formę badania monograficznego. Biorąc pod uwagę, że jest

to okręg znajdujący się w ścisłej czołówce województw pod względem wielkości bazy noclegowej, wielkości ruchu turystycznego oraz o największym udziale środków w RPO na turystykę, uznać można, że wyniki badań noszą wysokie znamiona reprezentatywności. Drugim istotnym czynnikiem, który ma wpływ na wybór tego regionu do badań, jest miejsce gospodarki turystycznej w regionalnym programie operacyjnym na lata 2007–2013. W niniejszej perspektywie finansowej UE wszystkie regiony wpisywały turystykę jako istotny obszar zasileń finansowych z RPO.

1. Turystyka w RPO 2007–2013 w polskich regionach

W latach 2007–2013 politykę regionalną Unii Europejskiej realizowano przy pomocy dwóch funduszy strukturalnych (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz Funduszu Spójności. Głównym celem polityki regionalnej było tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

W okresie minionej perspektywy finansowej podstawowym źródłem zasileń gospodarki turystycznej z funduszy europejskich były regionalne programy operacyjne (RPO), zarządzane przez samorządy województw. Struktura wszystkich 16 Regionalnych Programów Operacyjnych w Polsce składa się z osi priorytetowych, wskazujących na główne obszary wsparcia poszczególnych RPO, w ich ramach wyszczególniono natomiast działania i poddziałania określające konkretne grupy przedsięwzięć podlegających finansowaniu.

Analiza wszystkich 16 RPO w latach 2007–2013 wskazuje, że turystyka wraz z kulturą znalazły się wśród głównych osi priorytetowych aż 14 RPO (tab. 1). Tak ważne miejsce turystyki w analizowanych dokumentach wskazywać może również na jej wysoką rangę wśród głównych determinant rozwojowych poszczególnych regionów Polski (Panfiluk, 2013, s. 91–109). Wyjątek w tym zakresie stanowiły RPO województw łódzkiego oraz opolskiego, gdzie inicjatywy związane z rozwojem turystyki wyodrębnione zostały dopiero na poziomie działań priorytetowych.

Wśród podstawowych działań, zawartych w osiach priorytetowych związanych z rozwojem turystyki w analizowanych regionach, dominowały (Szymańska, 2010, s. 555–566):

- budowa, rozbudowa i modernizacja bazy turystycznej (Jodkowska, Sidorkiewicz, 2013, s. 159–174),
- budowa, rozbudowa i modernizacja publicznej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej,

- tworzeniem regionalnych oraz ponadregionalnych produktów turystycznych,
- tworzeniem regionalnych systemów informacji turystycznej,
- promocją turystyki.

Tabela 1. Miejsce turystyki w Regionalnych Programach Operacyjnych w Polsce 2007–2013

Województwo	Oś priorytetowa	Działanie
1	2	3
Dolnośląskie	6. Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska	6.1. Turystyka uzdrowiskowa
		6.2. Turystyka aktywna
6.3. Turystyka biznesowa		
6.4. Turystyka kulturowa		
6.5. Działania wspierające infrastrukturę turystyczną i kulturową		
	9. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich na terenie Dolnego Śląska	9.1. Odnowa zdegradowanych obszarów miejskich w miastach powyżej 10 tys. mieszkańców
Kujawsko-pomorskie	3. Rozwój infrastruktury społecznej	3.3. Rozwój infrastruktury kultury
	6. Wsparcie rozwoju turystyki	6.1. Rozwój usług turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze
		6.2. Rozwój usług turystycznych i uzdrowiskowych
7. Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy	7.1. Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast	
Lubelskie	3. Atrakcyjność obszarów miejskich i terenów inwestycyjnych	3.2. Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich
		7.1. Infrastruktura kultury i turystyki
	7. Kultura, turystyka i współpraca międzyregionalna	7.2. Promocja kultury i turystyki
7.3. Współpraca międzyregionalna		
Lubuskie	5. Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej	5.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury turystycznej i kulturowej
Łódzkie	3. Gospodarka, innowacyjność, przedsiębiorczość	3.5. Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna
	5. Infrastruktura społeczna	5.4. Infrastruktura kultury
	6. Odnowa obszarów miejskich	6.1. Rewitalizacja obszarów problemowych
Małopolskie	3. Turystyka i przemysł kulturowy	3.1. Rozwój infrastruktury turystycznej
		3.2. Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego
	8. Współpraca międzyregionalna	8.1. Promocja Małopolski na arenie międzynarodowej
		8.2. Budowanie pozycji Małopolski w europejskich sieciach współpracy

1	2	3
Mazowieckie	5. Wzmacnianie roli miast w rozwoju regionu	5.2. Rewitalizacja miast
	6. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji	6.1. Kultura 6.2. Turystyka
Opolskie	5. Infrastruktura społeczna i szkolnictwo wyższe	5.3 Rozwój kultury oraz ochrona dziedzictwa kulturowego
	6. Aktywizacja obszarów miejskich i zdegradowanych	6.1 Rewitalizacja obszarów miejskich
Podkarpackie	6. Turystyka i kultura	–
Podlaskie	3. Rozwój turystyki i kultury	3.1. Rozwój atrakcyjności turystycznej regionu 3.2. Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw z branży turystycznej
	6. Rozwój infrastruktury społecznej	6.3. Rozwój infrastruktury z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego
Pomorskie	3. Funkcje miejskie i metropolitalne	3.2. Wzrost atrakcyjności przestrzeni miejskiej
	6. Turystyka i dziedzictwo kulturowe	6.1. Infrastruktura wzmacniająca potencjał turystyczny
		6.2. Promocja i informacja turystyczna
		6.3. Regionalne dziedzictwo kulturowe o potencjale turystycznym
	6.4. Wspieranie i zachowanie walorów przyrodniczych	
Śląskie	3. Turystyka	3.1. Infrastruktura zaplecza turystycznego
		3.2. Infrastruktura okołoturystyczna
		3.3. Systemy informacji turystycznej
		3.4. Promocja turystyki
	4. Kultura	4.1. Infrastruktura kultury
		4.2. Systemy informacji kulturalnej 4.3. Promocja kultury
Świętokrzyskie	5. Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport	5.2. Podniesienie jakości usług publicznych poprzez wspieranie placówek edukacyjnych i kulturalnych
		5.3. Inwestycje w sferę dziedzictwa kulturowego, turystyki i sportu
	6. Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast	6.1. Wzmocnienie regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu 6.2. Rewitalizacja małych miast
Warmińsko-mazurskie	2. Turystyka	2.1. Wzrost potencjału turystycznego 2.2. Promocja województwa i jego oferty turystycznej
	4. Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast	4.2. Rewitalizacja miast

1	2	3
Wielkopolskie	4. Rewitalizacja obszarów problemowych	4.1. Rewitalizacja obszarów miejskich
	6. Turystyka i środowisko kulturowe	6.1. Turystyka 6.2. Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego
Zachodnio-pomorskie	5. Turystyka, kultura i rewitalizacja	5.1. Infrastruktura turystyczna
		5.3. Ścieżki rowerowe
		5.5. Rewitalizacja
	6. Rozwój funkcji metropolitalnych	6.1. Infrastruktura turystyczna na obszarze metropolitalnym 6.3. Ścieżki rowerowe na obszarze metropolitalnym 6.6. Rewitalizacja na obszarze metropolitalnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie 16 Regionalnych Programów Operacyjnych oraz www.fundusze-europejskie.gov.pl.

Dodatkowym źródłem finansowania inwestycji proturystycznych, zapisanym w ramach analizowanych RPO, stały się także priorytety związane z rewitalizacją przestrzeni miejskich i rozwojem obszarów metropolitalnych oraz rozwojem i modernizacją infrastruktury społecznej, w tym także kulturalnej. W ich ramach wyodrębniono działania obejmujące między innymi:

- rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach metropolitalnych oraz tworzenie i promocję lokalnych produktów turystycznych,
- rewitalizację zdegradowanych przestrzeni miejskich oraz dostosowanie ich do potrzeb turystyki,
- budowę, rozbudowę i modernizację obiektów infrastruktury kulturalnej jako elementów poprawiających atrakcyjność turystyczną obszaru,
- wspieranie ochrony dziedzictwa kulturowego obszarów oraz inwestycje w obiekty kulturowe i historyczne (Jaroszevska-Brudnicka, Brudnicki, 2012, s. 75–86).

Choć głównym celem wskazanych działań miała być poprawa jakości życia społeczności danego obszaru, to jednak w grupach celów szczegółowych większości programów wskazano na istotną rolę tego typu przedsięwzięć w podnoszeniu atrakcyjności turystycznej regionu (Kisiel, Zielińska-Szczepkowska, Niedziejko, 2014, s. 9–25).

Łączna pula środków alokowanych w ramach priorytetów związanych bezpośrednio z turystyką wszystkich 16 RPO wynosiła 1,22 mld euro, co stanowi ponad 6% ogółu środków RPO. Uwzględniając dodatkowo kwoty alokacji z priorytetów pośrednio związanych z rozwojem gospodarki turystycznej w poszczególnych regionach, kwota ta wyniosła 2,77 mld euro i stanowi 14% sumy środków RPO.

Największa pula środków związanych bezpośrednio z realizacją przedsięwzięć turystycznych alokowana została w ramach RPO województw: śląskiego, mazowieckiego oraz warmińsko-mazurskiego, natomiast najmniejsza w RPO województw: pomorskiego, lubuskiego i podkarpackiego. Biorąc pod uwagę udział wskazanych środków w ogólnej kwocie budżetu RPO, najwyższy współczynnik pod tym względem osiągnęły województwa: podlaskie, świętokrzyskie oraz warmińsko-mazurskie.

Warto podkreślić, że wyniki analizy wskazują na brak bezpośrednich związków pomiędzy rolą danego regionu w obsłudze ruchu turystycznego, a poziomem zaangażowania środków RPO na działania związane z rozwojem regionalnej gospodarki turystycznej. Przykładem mogą tu być województwa pomorskie oraz małopolskie, które stanowią jedne z najpopularniejszych destynacji turystycznych w kraju, a wysokość środków przyporządkowanych na działania proturystyczne w ramach obu programów wyniosły odpowiednio 3,4% i 6,3% ogółu środków budżetu RPO.

2. Analiza SWOT stanu wykorzystania środków Unii Europejskiej w regionalnej gospodarce turystycznej, na przykładzie województwa zachodniopomorskiego

Efektom prac analitycznych jest zestaw informacji, które powinny być przedstawione w spójny sposób, pozwalający ocenić ogólną sytuację przedsięwzięcia. W tym celu stosuje się analizę SWOT, którą można wykorzystywać od początku prac analitycznych, a także zastosować do podsumowania informacji uzyskanych dzięki innym metodom (Pilarczyk, Mruk, 2006, s. 265). Analiza SWOT to metoda oceny strategicznej, polegająca na poznaniu jej mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń odnoszących się do czynników zewnętrznych (Bangs, 1999, s. 203). W tabeli 2 zaprezentowano analizę SWOT całokształtu działań podmiotów gospodarki turystycznej w województwie zachodniopomorskim, związanych z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej na lata 2007–2013. Przedstawione w analizie zagadnienia poddano hierarchizacji. Dla zapewnienia przejrzystości rozważań odniesiono się tylko do najistotniejszych kwestii, pomijając elementy o niższym znaczeniu dla podejmowanej oceny.

Tabela 2. Analiza SWOT stanu wykorzystania środków Unii Europejskiej w gospodarce turystycznej w województwie zachodniopomorskim w latach 2007–2013

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – silne umiejscowienie turystyki w programach strategicznych – wysoko wykwalifikowana kadra JST – poprawa poziomu walorów turystycznych – kształtowanie nowych i renowacja istniejących atrakcji turystycznych – poprawa dostępności komunikacyjnej – budowa i rozbudowa zagospodarowania turystycznego – przyspieszenie działań, których nie można byłoby wykonać bez wsparcia z UE – wysoka skuteczność gmin w aplikowaniu o środki unijne – poprawa wizerunku turystycznego regionu – dysponowanie przez JST gotowymi projektami – rosnąca aktywność gmin w pozyskiwaniu środków unijnych w porównaniu z wcześniejszymi okresami finansowania – wysoka liczba aplikacji wśród gmin o charakterze typowo turystycznym (w tym nadmorskich) 	<ul style="list-style-type: none"> – zbyt mały zakres możliwości korzystania ze środków UE przez przedsiębiorstwa turystyczne – koncentracja środków unijnych przyznanych na cele turystyczne tylko w niektórych gminach – zbyt skomplikowana i zbiurokratyzowana procedura aplikacyjna (dotyczy także refundacji wydatków) – ograniczone zasoby finansowe niektórych gmin, niezbędne do pokrycia wkładu własnego – wysoka fluktuacja kadr odpowiedzialnych za fundusze UE w urzędach – niepełne powiązanie przyznanych środków z gospodarką turystyczną – ograniczony wpływ na innowacyjność gospodarki turystycznej – małe możliwości i obawa kadry JST przed współpracą z sektorem prywatnym – podobne projekty w sąsiadujących gminach paradoksalnie zmniejszają ich konkurencyjność
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – wykorzystanie środków UE na turystykę powoduje rozwój i niwelowanie różnic między regionami (konwergencję) – dalsze podnoszenie atrakcyjności turystycznej – wzrost turystycznej konkurencyjności – rozwój współpracy transgranicznej – dalsze wzmacnianie wizerunku regionu – możliwość wzrostu ruchu turystycznego oraz zróżnicowanie jego struktury – wykreowanie unikatowych produktów turystycznych oraz nowych form turystyki – możliwość zwiększenia rangi lokalnych produktów turystycznych – zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w rozwój turystyki – wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich – zmniejszenie poziomu bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> – pogłębianie nierówności w rozwoju JST w przypadku ograniczeń dostępu do funduszy unijnych – ryzyko ograniczenia możliwości finansowania działań w zakresie turystyki w kolejnym okresie programowania – możliwość „przeinwestowania” – ograniczony okres trwałości niektórych projektów – ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej (wzrost zadłużenia) JST, osłabiający ich płynność finansową oraz uniemożliwiający finansowanie wkładów własnych – trudność wykazania innowacyjności projektów turystycznych – zbyt duża zależność działań inwestycyjnych w zakresie turystyki w niektórych gminach od pozyskania na nie środków unijnych

Źródło: opracowanie własne.

Dokonując podsumowania przedstawionych elementów analizy SWOT należy się odnieść do informacji, które wywierają najistotniejszy wpływ na podjęty problem badawczy, w dwóch przekrojach, jako:

- stanu wykorzystania funduszy UE w gospodarce turystycznej w perspektywie finansowej UE na lata 2007–2013,
- podstawy do kształtowania modelu finansowania gospodarki turystycznej w kolejnym horyzoncie na lata 2014–2020.

Wskazać należy, że w pierwszym z wymienionych zakresów, wśród mocnych stron najistotniejszą kwestią było umiejscowienie gospodarki turystycznej w programach strategicznych. Oznacza to szersze ujmowanie zadań z nią związanych wraz z podkreśleniem jej roli w rozwoju społeczno-ekonomicznym. Wnioski z przeprowadzonych badań pierwotnych wskazują również, iż wśród najmocniejszych stron wykorzystania środków UE w gospodarce turystycznej wymieniono wysoko wykwalifikowaną kadrę jednostek samorządu terytorialnego, posiadającą kompetencje w zakresie aplikowania oraz prowadzenia i rozliczania projektów.

Do najistotniejszych słabych stron należy zaliczyć: stanowczo zbyt mały zakres możliwości korzystania ze środków Unii Europejskiej przez przedsiębiorstwa turystyczne. Ponadto bardzo widoczna jest koncentracja środków unijnych przyznanych na cele turystyczne tylko w niektórych gminach, co powoduje pogłębianie nierównomiernego rozwoju gospodarczego w regionie. Z badań wyraźnie wynika, iż pogłębia się podział na gminy duże, absorbujące dużo środków i małe, które nie mają takich możliwości. Środki unijne mogą pozyskiwać i wykorzystywać przede wszystkim gminy najbardziej rozwinięte turystycznie, ograniczając tym samym rozwój gospodarki turystycznej w pozostałych gminach. Argumentem potwierdzającym tego rodzaju wniosek jest brak realizacji projektów turystycznych przez 66 gmin w województwie zachodniopomorskim (co stanowi ponad połowę wszystkich gmin zachodniopomorskiego).

Kolejnym słabym aspektem wykorzystania środków Unii Europejskiej w gospodarce turystycznej, jak i zapewne w całym systemie finansowania unijnego, jest zbyt skomplikowana procedura aplikacyjna, realizacji projektów i ich rozliczania.

Wśród najważniejszych szans związanych z wykorzystaniem środków UE w gospodarce turystycznej należy wymienić możliwość wykorzystania funduszy na rozwój turystyki, co mimo wspomnianych mankamentów wpisuje się w rozwój społeczno-gospodarczy i prowadzi do konwergencji rozwoju. Ponadto istotne jest dalsze podnoszenie atrakcyjności turystycznej obszaru, czego wyrazem jest m.in. poprawa jakości już istniejącej oraz rozwój nowej infrastruktury turystycznej (obiekty turystyczne, szlaki turystyczne), realizacja dużych inwestycji

infrastrukturalnych w transporcie, wpływająca na poprawę dostępności transportowej regionów (uwzględniająca potrzeby ruchu turystycznego).

Istotnymi zagrożeniami, wynikającymi z przeprowadzonej analizy SWOT są kwestie związane z ryzykiem pogłębiania się nierówności w rozwoju obszarów turystycznych (na poziomie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego) w przypadku ograniczeń z dostępem i możliwością pozyskania funduszy UE. Nie bez znaczenia wydaje się również możliwość „przeinwestowania” pewnych obszarów (destynacji turystycznych), co ma związek ze stosunkowo łatwym pozyskaniem środków, a w konsekwencji kreowaniem różnego rodzaju elementów infrastruktury turystycznej i organizacją wydarzeń o o potencjale przerastającym możliwości danego obszaru.

W drugim z wymienionych przekrojów informacji, dotyczących wykorzystania środków UE w perspektywie finansowej na lata 2014–2020, do najistotniejszych mocnych stron wynikających z przeprowadzonej analizy należy zaliczyć: wysoką skuteczność gmin w pozyskiwaniu środków na cele turystyczne, poprawę wizerunku turystycznego, wykorzystanie doświadczeń przez kadry samorządowe w zakresie aplikowania o dofinansowanie wraz z posiadaniem gotowych projektów, które oczekują na możliwość zgłoszenia do przyszłych konkursów. Za słabe strony tego przekroju informacji uznać należy: kwestie refundacji poniesionych wydatków oraz związane z tym pracochłonne i czasochłonne procedury oraz ryzyko związane z brakiem uznania poniesionych nakładów. Ponadto na dalszą aktywność gmin w zakresie ubiegania się o środki UE wpłynąć może ich sytuacja finansowa, a także konieczność zapewnienia wyższego wkładu własnego do realizacji podejmowanych projektów.

Wśród istotnych szans, które mogą mieć wpływ na efekty gospodarki należy wymienić: podejmowanie działań związanych z kształtowaniem kompleksowych ofert turystycznych wraz ze wzrostem ich pozycji rynkowej oraz możliwość rozwoju nowych form turystyki. Zagrożeniami są kwestie natury koniunkturalnej oraz trudności w finansowaniu projektów przez podmioty gospodarki turystycznej w sytuacji pogarszania się ich sytuacji finansowej.

Przeprowadzona analiza SWOT, jako jedna z metod wykorzystywanych w zarządzaniu strategicznym, jest zatem podstawą do podjęcia zagadnień związanych z tworzeniem strategii rozwoju turystyki a następnie wypracowania modelowej koncepcji finansowania rozwoju gospodarki turystycznej w perspektywie finansowej UE na lata 2014–2020.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza wpływu środków UE na rozwój gospodarki turystycznej, wskazuje na wiele niejednoznaczności. Mimo ogólnie pozytywnego wpływu działań finansowanych ze środków UE, zarówno na gospodarkę turystyczną oraz ogólnie na rozwój społeczno-gospodarczy, trudno jest bez zastrzeżeń ocenić relację wpływu wydatków na projekty turystyczne w odniesieniu do poprawy poziomu atrakcyjności turystycznej czy wzrostu wielkości ruchu turystycznego. Przy czym analiza SWOT wskazuje na znacząco pozytywne przesłanki płynące ze strony gospodarki turystycznej w kierunku rozwoju zagadnień ogólnospołecznych i ogólnogospodarczych.

Należy ponadto zauważyć, że istotna część zadań finansowanych z RPO na cele gospodarki turystycznej, kształtowała nie tylko potrzeby turystów, ale także, a w niektórych przypadkach przede wszystkim, oddziaływała na potrzeby mieszkańców analizowanych obszarów, np. w przypadku inwestycji kulturalnych, sportowych, rewitalizacyjnych. Stąd efekt społeczno-gospodarczy wynikający z wykorzystania tych środków należy upatrywać także w innych, pozaturystycznych obszarach. Przeprowadzone badanie i jego wynik nie może zatem stać się bezpośrednim sposobem budowania zaleceń i rekomendacji. Jego natura wykracza poza obszar gospodarki turystycznej. Efektywność wykorzystania środków UE na poziomie RPO powinno przynieść efekty społeczeństwu danego regionu. Uzyskiwanie efektów w innych obszarach, jak np. kultura, sport, rewitalizacja obiektów zabytkowych, promocja regionu, a przez to kształtowanie efektów gospodarczych i społecznych, stanowi wartość uzyskiwaną dzięki funkcjonowaniu gospodarki turystycznej oraz w innych branżach gospodarki regionalnej. Turystyka przyczynia się bowiem do realizacji celów makroekonomicznych oraz realizowanych w skali regionalnej i lokalnej. Polskie regiony, w ramach RPO, starały się częściowo zaradzić temu problemowi kontynuując część działań w zakresie turystyki, w wymiarze rzeczowym, jak i finansowym, jednak już w stanowczo mniejszym wymiarze.

Literatura

- Bangs, D.H., Jr. (1999). *Plan marketingowy. Przewodnik dla małej i średniej firmy*. Warszawa: PWE.
- Jaroszewska-Brudnicka, R., Brudnicki, R. (2012). European Union funds for tourism, tourism for the city. Toruń – a case study. *Journal of Health Sciences*, 5, 75–86.

- Jodkowska, L., Sidorkiewicz, M. (2013). Modernizacja i rozbudowa polskich oraz niemieckich obiektów hotelarskich ze środków unijnych. *Ekonomiczne Problemy Turystyki*, 2 (22), 159–174.
- Kisiel, R., Zielińska-Szczepkowska, J., Niedziejko, A. (2014). Fundusze europejskie jako instrument wsparcia gospodarki turystycznej na obszarze Suwalszczyzny. *Polityka Gospodarcza*, 22, 9–25.
- Panfiluk, E. (2013). Oddziaływanie instrumentów unijnych na działalność inwestycyjną w sektorze turystycznym. *Ekonomiczne Problemy Turystyki*, 2 (22), 91–109.
- Panasiuk, A. (2015). Środki Unii Europejskiej w regionalnej i lokalnej gospodarce turystycznej w latach 2007–2013. *Samorząd Terytorialny*, 1–2, 122–132.
- Panasiuk, A. (2014) (red.). *Fundusze Unii Europejskiej w gospodarce turystycznej*. Warszawa: Difin.
- Pilarczyk, B., Mruk, H. (2006) (red.). *Kompendium wiedzy o marketingu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007–2013 (RPO).
- Szymańska, E. (2010). Fundusze UE jako forma wsparcia dla przedsiębiorstw turystycznych w polskich regionach. *Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia*, 4 (9), 555–566.
- www.funduszeuropejskie.gov.pl (9–11.07.2013).

Cytowanie

- Panasiuk, A., Sidorkiewicz, M. (2017). Analiza SWOT wykorzystania funduszy europejskich w regionalnej gospodarce turystycznej w latach 2007–2013. *Europa Regionum*, 4 (XXXIII), 81–92. DOI: 10.18276/er.2017.33-08.

MGR EWELINA PĘDZIWIATR

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza
doktorantka Wydziału Zarządzania
email: ewelina.pedziwiatr.911@zarz.agh.edu.pl

EWOLUCJA FINANSOWANIA SEKTORA KULTURY NA POZIOMIE REGIONALNYM ZE ŚRODKÓW UNII EUROPEJSKIEJ

Słowa kluczowe: projekty UE, zarządzanie projektami, projekty europejskie, fundusze europejskie

Abstrakt. Celem artykułu było zbadanie kierunków zmian w procesie wyboru projektów do dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Autor stawia hipotezę, że nastąpiła ewolucja w podejściu do finansowania sektora kultury w warstwie proceduralnej i merytorycznej. W celu zbadania charakteru i kierunku zmian dokonano analizy dokumentów wskazujących kategorie interwencji, obowiązujące procedury oraz kryteria oceny merytorycznej projektów kulturalnych finansowanych ze środków europejskich na poziomie regionalnym w 3 kolejnych okresach finansowania, w latach 2004–2020 w Małopolsce. Ewolucję podejścia do finansowania kultury potwierdzają omówione w artykule liczne modyfikacje w procedurze wyboru projektu (uproszczenie procedur, zawężenie zakresu rzeczowego projektów w ramach konkursów, informatyzacja procesu), a także zmiany w doborze kryteriów oceny przedsięwzięć m.in. rosnące znaczenie stopnia przygotowania projektu do realizacji, zapewnienia trwałości czy wykazania wpływu ekonomiczno-społecznego na rozwój regionu.

Evolution of European funding of cultural sector at the regional level in Poland

Keywords: EU project, EU funds, project management

Abstract. The purpose of this paper is to explore the direction of changes in the selection process of EU-funded projects. The author hypothesizes that there has been an evolution in the approach to financing the cultural sector from EU funds at the procedural and substantive level. In order to investigate the nature and direction of changes, author analyzed the documents indicating intervention categories, applicable procedures and criteria for substantive evaluation of cultural projects financed from EU funds at the regional level in 3 subsequent financing periods, in the years 2004–2020 in Małopolska Region.

The evolution of the approach to financing culture is confirmed by numerous modifications discussed in the article: in the selection procedures (simplification of procedures, narrowing the material scope of projects within competitions, computerization of the process), as well as in project evaluation criteria (the growing importance of preparatory stage, sustainability or economic and social impact on the development of the region).